

ניהול מלאי פרות – בין פטיש מכסת החלב לבין סדן היציאות מאונס

עודד חלמית, קיבוץ כרמיה

סטתה מהתנובה החזויה עקב שוני בתנובות הפרטניות של הפרות, אירועים תזונתיים, אירועי ממשק ומזג אוויר.

בנוסף לסיבוכים של הטבע יש גם אילוצים מנהליים. לכל משק יש מכסת חלב. המכסה היא שנתית ומחושבת לפי הליטרים ששווקו בפועל וכפי שנרשם במחלבה. מלאי הפרות החולבות צריך להספיק כדי שיווק מלוא הכמות המתוכננת של החלב בתוספת הריגה קטנה של עד 2%. אייזמיה במכסה בשנה מסוימת עלולה לגרור הקטנתה בשנה שלאחריה. לכן, כאשר מסתבר למרכז הרפת – בדרך כלל, בקיץ – שבנתוני העדר הנוכחיים הוא לא יצליח לעמוד במכסה, הוא מחפש לקנות בהמות. מכיון ששום מרכז רפת ברדעת לא יכניס פרות חולבות לעדר שלו, הוא יחפש עגלות הרות בחודשי ההריון האחרונים. תוך כדי התהליך של קבלת ההחלטה על הגדלת העדר (2,400 ש"ח לעגלה הרה בדצמבר '87) וחיפוש אחר משק מוכר, בדיקות, בחירה, העברה, הסתגלות, המלטה, הגעה לרמת תנובה משמעותית – עוברים עוד כחודשיים.

תוספת האינוונטור תורם לשנת המכסה הנוכחית רק במשך שליש מאורכה, דבר שמחייב קניית מספר פי שלושה של עגלות הרות. זוהי השקעת הון גדולה, בו בזמן שבשנת המכסה שלאחריה הרפת תצטרך להוציא מהעדר יותר פרות, כדי לא לייצר יותר מדי חלב. היעדר

לרפת שיתופית ממוצעת בת כ-300 חולבות יש מלאי בהמות בערך של כמליון ש"ח. מלאי זה של בשר, המהווה אחוזים ניכרים מהתפוקה ברפת, יש לו אופי מיוחד במינו. מחד, ניתן למוכרו ולממשו בכל רגע, ומאידך, הפרה איננה רק מלאי של בשר אלא היא גם מכונת חלב ובתחלופה בין השניים היא היא לב העניין.

ניהול מלאי הפרות נעשה באמצעות כתיבת דו"ח תנועת העדר על ידי מרכז הרפת. בדו"ח מוגדרים כל השינויים שנערכו בעדר במשך החודש: כמה עגלות ים נולדו או נקנו, כמה פרות יצאו וכמה בהמות עברו מסוג לסוג – עגלות שהתעברו, עגלות שהמליטו והפכו לפרות, פרות שהתיבשו וכו'. מול דו"ח תנועת העדר מובא דו"ח שיווק החלב, בו מסוכמים הנתונים של שיווק החלב בכל חודש מול תנועת העדר באותו חודש ואילו בחודשים העתידיים לבוא מצויות הערכות לגודל העדר הנחלב. אלה מבוססות על תחזית המלטות ותחזית יציאות. אומדן לתנובה חודשית ממוצעת לפרה בצירוף הנתונים הקודמים נותנים הערכה של כמות החלב שתיוצר בחודש הנ"ל. כל הגדלים הללו זקוקים לעידכון שוטף ולהערכה מחדש מדי חודש בגלל שתי סיבות:

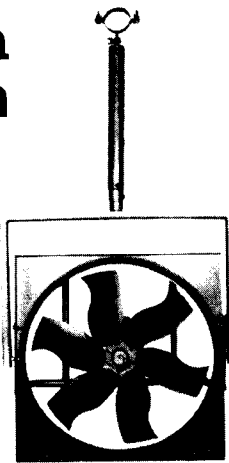
- תחזית תנועת העדר לא היתה מדויקת עקב הפלות, יציאות מאונס, פיזור טבעי במועדי המלטה וכדומה.
- התנובה הממוצעת לפרה בפועל לאותו חודש

נמכרות במהלך השנה בתנאים חיצוניים משתנים של מחיר מבכירות, מחירי בשר ומחיר אותו חלב החורג מהמכסה, בעוד שבעדר משתנים אילוצי הממשק ונתוני ההנבה והפוריות של הפרות הנמכרות. לכל מפעל ברמת מיכון כזאת ובהקף מלאי כזה (מלאי בשר) יש מנהל מלאי במשרה מלאה וגם פקידה. אצלנו ברפתות מרכז הענף או אחד הרפתנים הותיקים מנהל מלאי זה כלאחר יד בין החליבות ושאר העבודות. פעמים רבות נתקלים ברפתות, שאין בהם כלל תיכנון של תנועת העדר והפרות נמכרות ללא ראיה כוללת. להערכתנו, חוסר ניהול כזה של העדר גורם להפסדים של אלפי שקלים בשנה ויש לעשות למען תיקון המצב.

מבצע!

מאווררי 24" לאיוורור בסככות רפת

ספיקת אוויר 13,600 ממק"ש

יעוץ והדרכה ללא התחייבות

אג'רום

הנדסת חמום ואוורור בע"מ

051-25827, 29348

תיכנון בנושא זה לא רק שעולה בממון רב ומצריך עבודה רבה וקשה, אלא הוא יוצר גם עצבנות בשוק העגלות ההרות. אכן, בסביבות אוקטובר עד מרץ עולים מחירי העגלות בצורה לא סבירה. יש לזכור, ששנת המכסה מתחילה באחד באפריל.

שיקולים של עמידה במכסת החלב ותכתיבים של יציאות מאונס הם שני הגורמים העיקריים המשפיעים על גודל המלאי של הפרות. שיקולים נוספים הם חלק ממדיניות הבירור. ככל שהבירור מהיר יותר כן גדול יותר מלאי ההון לצורך חידוש העדר (כניסת מבכירה במקום פרה מבוגרת שיוצאת) הגורם בהכרח להצערות הגיל הממוצע של העדר ומביא לעלית ערך המלאי. ברור, שבירור כזה עשוי לחייב את המשך גידול כל העגלות במקום מכירת חלק מהן, במידה שאין קניית מבכירות מחוץ לעדר. מאידך, בירור איטי ישפיע בצורה הפוכה. הוא יאפשר מכירת עגלות ויזקין את העדר. קצב הבירור ישפיע בו זמנית גם על איכות הבשר הנמכר. דבר שישפיע על התמורה המתקבלת בשוק. ככל שהבירור מהיר יותר, טיב הבשר ישתפר ותמורתו תגדל.

כלומר, בשיקולים של ניהול המלאי החי מתערבים גורמים נוספים כמו מחיר הבשר ומחיר המבכירה. בפועל, כאשר צפוי שלפני החגים או בפסח מחיר הבשר יעלה, משתדל מרכז הרפת לעכב יציאה של פרות שתנובתן ירדה מתחת לסף הכדאיות ולהקדים יציאה של פרות שתנובתן עדיין לא הגיעה לסף הזה, כדי להנות מהמחיר המשופר שלפני החגים. לעומת זאת, כאשר מחיר העגלות ההרות יורד גוברת הכדאיות להחלפת פרה זקנה בצעירה. אכן, מצבים כאלה של מחיר בשר גבוה ומחיר מבכירות נמוך מנוצלים לחידוש העדר במחיר נמוך יחסית.

מרכזי הרפתות מוכרים וקונים פרות הרבה מאד לפי מיטת הסדום של מכסת החלב ויציאות, שאין להם שליטה עליהן. המעט שנשאר ועיתוי המכירה נמסר לשיקול דעתו האיכותי ולהערכתו של מרכז הרפת, אשר נעזר הרבה בניסיונו ובחושיו החדים. כ-100 בהמות